

Iz antitrinitarijanizma u trinitarizam - lično iskustvo Dr. Denisa Kaizera¹

Dr. Denis Kajzer (Denis Kaiser), poreklom iz Nemačke, radi kao profesor asistent "Crkvene istorije" na Adventističkom teološkom fakultetu na Univerzitetu Endrus, u Berien Springsu, u Mičigenu. On je i urednik projekta za kratke pomoćne komentare pisama i rukopisa Elen Vajt u "Zaostavštini Elen Vajt" u Silver Springu, u Merilendu.

Rođen u Rostoku, u Nemačkoj, dr. Kaizer je stekao diplomu iz Poreskog prava u Nemačkoj, a zatim je 2007. g. diplomirao teologiju na Teološkom fakultetu Bogenhofen u Austriji. U SAD-u je stekao master diplomu za teološke studije "Crkvene istorije" i doktorat filozofije u oblasti Istorijske teologije i adventističkih studija na Adventističkom teološkom fakultetu Univerziteta Endrus.

Pre toga, on je radio u poreskom sektoru, prevodio izdanja sa engleskog na nemački i služio na brojnim drugim istraživačkim i uredničkim funkcijama. Trenutno je angažovan u akademskim društvima kao što je "Društvo za biblijsku literaturu", "Adventističko teološko udruženje", "Američko društvo za crkvenu istoriju" i "Udruženje za istraživanje crkve". Dr. Kajzer je napisao brojne publikacije na temu adventističke istorije i teologije.

Ova tema je za mene veoma dragocena. Pre oko 22 godine, bio sam u svojoj matičnoj crkvi, u Nemačkoj. Neki od mojih prijatelja su se vratili sa sabora Generalne konferencije u Utrehtu, u Holandiji, 1995. godine. Tamo su dobili neke pamflete, traktate, i knjige na temu Trojstva. Neki ljudi su na tom saboru Generalne konferencije delili svoje materijale kao izazov zvaničnom stavu Hrišćanske adventističke crkve.

Kad sam se vratio kući, počeo sam da čitam te tekstove. Oduvek me je zanimala istorija. Na taj način sam saznao o istoriji Hrišćanske adventističke crkve i šta su verovali pioniri adventizma. Gutao sam te tekstove. Čitao sam knjige Freda Elebaka, Linforda Bičija, Alena Stampa i drugih. Bio sam fasciniran time.

Još neki iz moje crkve su pročitali te tekstove ili njihove prevode jer nisu znali engleski. Nakon toga su odlučili da napuste Hrišćansku adventističku crkvu. Tako je većina mojih prijatelja napustila Hrišćansku adventističku crkvu zbog te teme.

Moram da kažem da sam se slagao s njima u teološkom smislu. Ali, dok sam čitao njihova pisma, nakon što su se iščlanili iz crkve, nekako sam bio razočaran, rekavši sebi: "Ovo je slabo. Ovo neće nikoga ubediti. Neće uveriti pastore, ni starešine. Neko mora da napiše nešto što će uveriti čak i te ljude." Jer, želeo sam da budem evanđelista. Zato sam počeo da pišem svoje pismo povodom napuštanja crkve.

Ali onda sam shvatio da postoje rupe u argumentaciji, a većina knjiga koje sam tada nabavio, sredinom 90-tih, počinjale su adventističkom istorijom. Tako, mnogi ljudi, uključujući i mene,

preispitivali su rukovodstvo crkve. Postojalo je dosta nepoverenja prema svakom ko je bio školovani teolog: pastori, teolozi itd. Nismo imali poverenje u ono što su oni pisali i govorili. Bila nam je potrebna sigurnost. Želeli smo da znamo šta je zaista istina. Tako, osećali smo da možemo da imamo poverenje u adventističke pionire. Bog ih je vodio. Ako ih je Bog vodio, kako su mogli da ne budu u pravu u vezi tako ključne teme kao što je doktrina o Bogu.

Naravno, rani adventistički pioniri, a mislim da je to poznato, u globalu nisu verovali u Trojstvo. To nije samo istorijska tema u adventizmu, već i moja lična tema. Dok sam sedeo i proučavao te materijale, otkrio sam dosta stvari koje su u početku podržale moja antitrinitarijanska uverenja. Ali, tokom godina, dok sam proučavao, pokušavajući da napravim svoj dokument, tražio sam sve vrste oslonaca i rupa u pokušaju da to dokažem.

Problem je što sam sve više otkrivao stvari koje su, zapravo, bile protiv mojih ličnih stavova. Problem je u tome što, kad tražite određene stvari, verovatno ćete ih i naći. Ako tražite druge stvari, možete i njih da nađete. Mi ne želimo da imamo selektivni pristup istorijskom dokazu. Želimo da imamo potpuni pristup, širu sliku.

Naravno, problem je u tome što, kad posmatramo adventističku istoriju, imamo milione dokumenata. Imamo pisma, prepisku, dnevnike, crkvene časopise... U njima se nalaze reference za izvore i te izjave možete da pogledate na internetu. Ako odete na vebsajt arhive Generalne konferencije www.adventistarchives.org tu možete da potražite takve rečenice. Tu imate skenirane originale. Ne samo to, već praktično sve. Ako želite da istražite nešto iz adventističke istorije, imate na raspolaganju materijale koje možete da čitate godinama.

Ako želite da pretražite materijale Elen Vajt, kao i V. K. Vajta, Džejmisa Vajta i Džejmisa Edsona Vajta, njihova pisma upućena Eleni Vajt, možete otići na vebsajt "Zaostavštine Elen Vajt", www.egwwritings.org, kao i www.ellenwhite.info. I tu možete naći materijale i proveriti ono što pominjem ovde.

Kao što rekoh, proučavao sam ovu temu oko 5 godina. U tom periodu sam bio nepokolebljivi antitrinitarijanac. Pokušao sam da osporim stav crkve. Na kraju sam otkrio da su isti ljudi koji su odbacivali Trojstvo, nastavili da proučavaju Bibliju i rasli u razumevanju. Na kraju su promenili stavove.

Ovo je priča koju želim da podelim s vama danas. Pokrićemo oko 70 godina u ovoj prezentaciji. Proučimo korake ranih adventističkih pionira. Pre nego što proučimo prvi period, važno je da razjasnimo neke termine, jer mislim da dolazi do mnogih nerazumevanja pa je dobro znati šta znače termini.

Prvi termin je vezan za postojanje različitih grupa. S jedne strane govorimo o **arijancima**, koji potiču od čoveka s kraja trećeg a početka četvrtog veka, zvanog Arije koji je bio starešina u Aleksandriji u Egiptu. On je rekao da je bilo vreme kad Hristos nije postojao, da je Hristos stvoreno biće, da Ga je stvorio Bog i dao mu titulu Božijeg Sina.

Drugi se nisu složili s njim. Među njima je bio i Atanasije. I on je bio iz Aleksandrije u Egiptu. Tako, na kraju su se, 325. godine u Nikeji, okupile crkvene vođe i formulisale svoja verovanja, što je danas poznato kao Nikejsko verovanje.

U tom verovanju je rečeno: Svetlost od Svetlosti, Bog od Boga. Pitanje je šta to znači. Zato je važno definisati kako ovo treba razumeti. To, u suštini, znači da je Hristos proizašao od Boga, da Ga je Bog generisao. On je proizašao od Boga u nekom trenutku bezvremenosti.

Pitanje je: ako se to desilo u bezvremenosti, da li Hristos ima svoj početak ili ne. Oni su smatrali da ako je u bezvremenosti, onda je On večno prisutan. Nije dar, nego je večno prisutan u bezvremenosti. Ovi rani crkveni oci su koristili grčku filozofiju da hrišćanska verovanja objasne ljudima, njihovim savremeniciima, koji su učili grčku filozofiju.

Ideja je bila da je Bog savršen pa, ako je On savršen, onda je On potpuno savršenstvo i nema mogućnosti promene. Tako, On ne može da se menja po pitanju emocija i to je nemogućnost. On ne može da se menja po pitanju starosti. Ne menja se u vremenu. Ne može da se menja po pitanju prostora.

Tako, prema njima, gde Bog postoji, tamo nema prostora. Na primer, kao napomena, oni nisu mogli da veruju da postoji nebeska Svetinja jer tamo gde je Bog, nema vremena i prostora.

Tako, ako je Hristos proizašao od Boga u bezvremenosti, On, u suštini, ima početak ali prema njihovom shvatanju On nema početak zbog bezvremenosti. Zato što bi početak sugerisao da je nekako postojao početak u vremenu. Ali oni nisu verovali u to. Tako su oni verovali da je Hristos proizašao od Oca i da je u tom smislu bio Bog, isto kao što je i Otac bio Bog, zato što se to desilo u bezvremenosti.

Kad pogledamo prve adventističke pionire, uočićemo nešto vrlo zanimljivo - da su njihova gledišta u vezi Hrista vrlo slična Nikejskom verovanju, jer su i oni verovali da je Hristos proizašao od Oca. Međutim, rani adventistički pioniri su odbacili ideju bezvremenosti. Verovali su da Bog može da postoji u vremenu i prostoru. Zbog toga je moguće da Bog može da bude na Nebu, a Nebo je stvarno mesto i da stvarno imamo nebesku Svetinju.

U tom smislu, kad je proizašao od Oca, Hristos je zapravo imao početak. Postoji razlika između Nikejskog verovanja i ranih adventističkih pionira. Zato o ranim adventističkim pionirima ne govorimo kao o arijancima, jer u globalu nisu verovali da je Hristos stvoren, već da je proizašao od Boga, da Ga je generisao Bog Otac. Zato o njima govorimo kao o **poluarijancima**, ne arijancima.

Mislim da je ovo važna razlika koju ovde treba da naznačimo o ranim adventistima: Hristos nije stvoren već je proizašao od Oca. Tako su oni smatrali.

Rana dominacija antitrinitarijanizma od 1840-tih do 1880-tih

Dolazimo do prvog perioda adventističkih gledišta o Trojstvu. Mi to zovemo ranom dominacijom antitrinitarijanizma jer je većina adventista u tom periodu u suštini odbacivala Trojstvo. Krećemo se od 1840-tih do 1880-tih.

Pre nego što dođemo dotle, važno je da razumemo šta se desilo 1840-tih. Znamo da je 1844. g. bilo veliko razočarenje mileritskog pokreta. Mileritski pokret se raspao i razišao u različite grupe. Jedna od njih će kasnije postati sabatarijanski adventisti ili adventisti sedmog dana.

Oni su pokušali da nađu neko objašnjenje za ono što se desilo u oktobru 1844. U toj potrazi za razumevanjem, otkrili su doktrinu o Svetinji, otkrili su subotu, otkrili su poruku trećeg anđela. Takođe su otkrili i poruku o zapečaćenju. Zatim imamo i vizije Elen Vajt. Dakle, otkrili su nekoliko stvari u Bibliji.

Zanimljivo je da nisu proučavali doktrinu o Bogu. To nije bilo pitanje sa kojim su se susretali u to vreme. Ali, nekoliko ljudi iz te grupe, Džozef Bejts, Džejms Vajt, došli su iz grupe zvane "Hrišćanska veza", koja je nastala početkom 19. veka. Oni su odbacivali sve što je izgledalo uprljano filozofijom. Odbacili su sve što nije bilo eksplicitno izjavljeno u Bibliji. Tako je i doktrina o Trojstvu odbačena.

Zato Džozef Bejts i Džejms Vajt nisu verovali u Trojstvo. Zato se i većina ranih adventista, zapravo, protivila doktrini o Trojstvu. Videćemo njihove brojne izjave.

Ali, pre nego što stignemo dotle, želim da vam dam spisak od 6 različitih tačaka zašto su rani adventisti u globalu odbacili Trojstvo. Važno je razumeti te različite tačke jer ćemo kasnije videti šta se desilo s tim tačkama kad su adventisti nastavili da proučavaju i više otkrivaju šta piše u Bibliji.

1. U prvoj tački su oni, u suštini, rekli: Smatramo da u Bibliji nema dokaza za Trojstvo. Takav termin nije pomenut i ta ideja o tri osobe u jednom Bogu nigde nije eksplicitno pokazana.

2. Druga tačka - smatrali su da Trojstvo promovise **modalizam**. To je teološki termin, ali, u suštini, oni su tvrdili da je izgledalo da su Otac i Sin isti Bog/osoba, osporavajući postojanje dve zasebne osobe. Znači, modalizam bi bio da se jedna osoba pojavljuje u različitim modovima.

Oni su znali da imamo i tekstove koji govore o Isusu koji je kršten i Ocu koji kaže: "Ovo je sin moj ljubazni koji je po mojoj volji." To pokazuje da su oni očigledno dve različite osobe. Međutim, ako bi Trojstvo sugerisalo da su oni jedna osoba koja se javlja u različitim modovima, onda je to suprotno biblijskom dokazu.

3. Treći razlog koji su oni izneli protiv Trojstva je da ono promovise **triteizam** - tri Boga. Ako je Otac Bog, ako je Sin Bog i Duh je Bog, onda su to tri Boga, ne samo jedan.

4. Četvrta tačka je malo složenija. To je bila ideja da Trojstvo devalvira Pomirenje. Dakle, ako je Hristos umro na krstu, On nije mogao biti potpuno božanski, jer Bog ne može da umre. Ali, ako je Hristos bio samo čovek, onda je Njegova žrtva samo ljudska žrtva. Tako su oni rekli da je Hristos morao da ima drugačiju prirodu, nešto između ljudske i božanske. Verovali su da je Njegova proroda božansko-ljudska priroda. Tako, kad je On umro, umrla je ta božansko-ljudska priroda. Ona nije bila potpuno božanska, On nije bio potpuno Bog, jer kao takav nije mogao da umre.

I tako Trojstvo, govoreći da je Hristos umro a imao je dve prirode - božansku i ljudsku - i da je umrla samo ljudska priroda, to bi bila samo ljudska žrtva i zato bi doktrina o Trojstvu devalvirala Pomirenje.

5. Peta tačka je da Biblija pominje fraze kao "Sin Božji", "rođen prije svake stvari" pa su oni rekli da to jasno pokazuje da je Sin imao početak, poreklo.

6. Šesta tačka je da Biblija ne prikazuje Duha kao osobu. Oni u Bibliji nisu videli nijedan dokaz za to.

Ovo su šest glavnih tačaka. Imajte to naumu, jer u nastavku čitanja izjava ranih adventista, videćemo kako se njihovo shvatanje tih tačaka menjalo. One se nisu promenile ali su oni nastavili da proučavaju i otkrivaju više.

Želeo bih najpre da pročitam izjavu Džozefa Bejtsa. Ovde on u svojoj autobiografiji govori o svom otkriću iz 1827. On je tu rekao:

"U vezi Trojstva, zaključio sam da je za mene nemoguće da verujem da je Gospod Isus Hristos, Sin Oca, takođe bio Svemoćni Bog, Otac, jedno i isto biće."²

Mi ovde jasno vidimo da on cilja na ideju o **modalizmu**, da je Sin ista osoba kao i Otac. To je ono što on ovde napada.

Druga izjava je od Elen Vajt, u "Ranim spisima" iz 1845, a ova izjava datira iz vizije koju je imala 1845, pre objavljivanja te knjige. Zanimljivo je da kad pogledamo vreme nakon Velikog razočarenja, vidimo da se Mileritski pokret dezintegrisao u razne grupe, a jedna od grupa koje su bile veoma bliske sabatarijanskim adventistima, bila je grupa koja je verovala da je datum 22. oktobar 1844. ostao validan, i da je bio ispunjenje proročanstva. Ta grupa je iznova protumačila taj događaj i nisu više verovali da je Hristos trebalo da dođe fizički i vidljivo, već su verovali da je Hristos već došao duhovno i da je Milenijum već počeo, kao i da Nebo nije stvarno mesto.

Sve je bilo posmatrano kao duhovno. To je bila jedna od borbi sa kojom su se suočili Džejms Vajt, Džozef Bejts, Elen Vajt sredinom i krajem 1840-tih. Morali su da diskutuju s tim ljudima i pokušaju da ih vrate razumu, da Isus tek treba da se vrati, doslovno i vidljivo.

Ovde Elen Vajt kaže, opisujući svoju viziju:

"Videla sam presto na kome su sedeli Otac i Sin. Posmatrala sam Isusov lik i divila se Njegovoj ljupkoj pojavi. Do Očevog lika nisam mogla da doprem pogledom jer Ga je zaklanjao oblak svetlosti slave. Upitala sam Isusa da li Otac izgleda kao On. Odgovorio je da je tako, ali da ja to ne mogu da vidim. Rekao je: "Ako bi ugledala slavu Njegovog lica, ti bi umrla."³

Zanimljivo je zašto je Elen Vajt pitala da li Otac izgleda kao Isus. Kao što sam rekao, bilo je dosta ljudi koji su se pitali da li je Isus imao bilo kakav izgled, formu, jer je Isus navodno došao u duhovnom smislu.

Još jedna izjava Elen Vajt je iz 1851. u kojoj ona govori o istoj stvari. Ona kaže:

"Često sam vidala dragog Isusa, kao osobu. Pitala sam Ga da li je Njegov Otac osoba i da li izgleda kao On. Isus je rekao: 'Ja direktno odražavam obličje bića mog Oca.'"⁴

Naravno, ovo je pasus iz Jevrejima poslanice. Dakle, ovde ponovo ona pokušava da shvati da li Otac izgleda kao Sin. To je povezano i odnosi se na tumačenja u kojima se sve svodi na duhovni nivo.

Sad imamo izjavu Džona Lafboroua iz 1861. u kojoj on kaže:

"Ako su i Otac i Sin i Sveti Duh pojedinačno Bog, to je onda tri Boga."⁵

Ponovo, kao pozadinu, imamo ideju da Trojstvo promovise **triteizam**, tri Boga.

Pogledajmo izjavu Urije Smita. Moram da kažem da je Urija Smit najverovatnije anomalija rane adventističke istorije, jer su prve izjave Urije Smita u vezi Hrista zapravo **arijanske**, a ne **poluarijanske** izjave.

I Urija Smit kaže ovde, u prvom izdanju njegove knjige na temu Otkrivenja, znači nije to još bilo "Danilo i Otkrivenje" već samo "Otkrivenje". 1865. godine je rekao:

"Štaviše, On [Hristos] je 'početak stvorenja Božijega'. Nije početnik, već početak stvorenja, prvo stvoreno biće, koje datira od svog postojanja dosta pre bilo kojeg drugog stvorenog bića ili stvari, odmah do samopostojećeg i večnog Boga."⁶

Prma njemu, Hristos je prvo stvoreno biće. To ipak nije ono što je većina ostalih adventista verovala. Zapravo, oni su odbacivali tu ideju. Ali Urija Smit se držao te ideje i promovisao je kroz svoju knjigu.

Četiri godine kasnije, Elen Vajt je dala izjavu sličnu svojim prethodnim, ali ide i nešto dalje. U "Svedočanstvima za crkvu, br. 17" rekla je:

"Ovaj Spasitelj je bio sjaj Očeve slave, i direktno je odražavao obličje Njegovog bića. On je posedovao božansko veličanstvo, savršenstvo i izvrsnost. Bio je jednak s Bogom. 'Jer bi volja očina da se u nj useli sva punina'. 'Koji, ako je i bio u obličju Božijemu, nije se otimao da se isporedi s Bogom...' 'Bogat budući, vas radi osiromaši, da se vi njegovijem siromaštvom obogatite.'"⁷

Zanimljivo je što je rekla ovde da je Hristos bio jednak s Bogom, što nije u skladu sa idejom da poreklo Hrista potiče od Oca, da je Njegovo poreklo proizašlo od Oca. U tom smislu, Njegova priroda bi bila drugačija od Očeve, ona je božansko-ljudska.

Tri godine posle toga, 1872. g. Elen Vajt je napisala o prvom Isusovom dolasku. Dala je još jednu zanimljivu izjavu. (Neka vas ne iznenadi brojnost izjava i citata, jer je to i cilj - da vam pokažem šta su verovali rani adventisti.) Rekla je:

"Bog je čoveka napravio savršenim i ispravnim, i nakon njegovog prestupa, Bogu nijedna žrtva nije bila prihvatljiva, osim ako njena vrednost ne bi bila superiorna"

u odnosu na čoveka kakav je on bio kao savršen i nevin. ... Jedino je žrtva božanskog Sina Božijeg imala dovoljnu vrednost da u potpunosti zadovolji zahteve Božjeg savršenog zakona.

Andeli su bili bezgrešni, ali manje vredni od Božijeg zakona. Oni su bili podložni zakonu. Oni su bili glasnici koji su vršili Hristovu volju i koji su Mu se klanjali. Oni su bili stvorena bića, i probni radnici.

Pred Hrista nisu postavljeni nikakvi zahtevi. On je imao moć da položi svoj život i da ga ponovo uzme. Nije mu data obaveza da preduzme delo Pomirenja. Žrtva koju je učinio bila je dobrovoljna. Njegov život je imao dovoljnu vrednost da spasi čoveka iz njegovog palog stanja. Sin Božji bio je u obličju Božijemu i nije se otimao da se isporedi s Bogom.

On je bio jedini, koji je kao čovek hodao zemljom, a koji je mogao da kaže svim ljudima: 'Koji me od vas kori za grijeh?' On se ujedinio s Ocem u stvaranju čoveka i imao je moć kroz svoje božansko savršenstvo karaktera da iskuša čovekov greh...'8

Zanimljivo je da je za nju razlog zašto je Hristos mogao da da otkup - Njegov božanski savršeni karakter. On nije nužno bio povezan sa Njegovom prirodom. "... da ga uzdigne i vrati na njegovo prvo imanje. ... Spasenje palog čoveka je ostvareno po tako ogromnoj ceni da su se anđeli čudili i nisu mogli u potpunosti da shvate božansku misteriju da će Veličanstvo Neba, jednako sa Bogom, umreti za ovu buntovnu rasu." I ovde Elen Vajt naglašava jednakost Oca i Sina.

Četiri ili pet godina kasnije, data je još jedna izjava. (Bilo je daleko više izjava ali ne mogu da citiram sve, tako da ovde vam predstavljam reprezentativne izjave za sve druge postojeće izjave.) 1876. g. je data izjava koja je izgledala neprikladno. U vreme dok sam bio antitrinitarianac, ova izjava za mene nije imala nikakvog smisla. Zašto bi Džejms Vajt ili Urija Smit objavili tako nešto? Ali jesu.

I tako je 1876. g. E. Gudrič je dao izjavu:

"Ali u propisu za krštenje (prema evandeoskom nalogu), u kome uzimamo ime Boga kome služimo, On je poznat kao Otac, Sin i Sveti Duh. ... Ali kad se krstimo u ime Oca, Sina i Svetog Duha, kao istinitog i živog Boga, našeg Stvoritelja, Čuvara i Spasitelja, mi se jednom i zauvek odričemo svake vrste idolatrije i lažnog obožavanja."9

Zanimljivo je da kaže „... u kome uzimamo ime Boga kome služimo...“ Kao da je naslutio diskusiju koju sada imamo po pitanju tog imena Otac, Sin i Sveti Duh. Znači, preuzimanjem Njegovog imena kroz krštenje, mi se odričemo svih vrsta lažnih obožavanja. Nije li to zanimljivo? To je bilo 1876. g.

Iste godine, 1876, Džejms Vajt je dao sledeću izjavu. A ovo je članak u kome on diskutuje o odnosu između baptista sedmoga dana i adventista sedmoga dana. U to vreme, oni uzajamno

šalju svoje delegate na sabore njihovih Generalnih konferencija, razgovaraju, imaju dijalog, jer su i jedni i drugi u istoj misiji, promovišu subotu.

Džejms Vajt je ovde rekao:

"Adventisti sedmoga dana Hristovo božanstvo smatraju tako blisko trinitarnim, da ovde ne vidimo nikakav sukob, kontraverzu. ... Adventisti sedmoga dana i baptisti sedmoga dana ne mogu sebi da dopuste polemiku o učenjima koja se ne smatraju testovima hrišćanskog karaktera."¹⁰

Zanimljivo, zar ne... Adventisti sedmoga dana i baptisti sedmoga dana su saradivali i radili zajedno, bez obzira na razlike, jer su baptisti verovali u besmrtnost duše i u Trojstvo. Džejms Vajt ukazuje na te pojedinosti rekavši da one nisu razlog da oni ne rade zajedno.

Godinu dana kasnije, Džejms Vajt daje još jednu zanimljivu izjavu u članku "Hristos jednak s Bogom". U tom članku je rekao:

"Razlog zašto za Sina nije otimanje da bude jednak sa Ocem je činjenica da On jeste jednak. Ako Sin nije jednak sa Ocem, onda je za Njega otimanje da sebe rangira sa Ocem. Neobjašnjivo Trojstvo koje čini Božanstvo Tri u Jednom i Jedan u Troje je prilično loše; ali ovaj ultra unitarizam koji Hrista čini inferiornim u odnosu na Oca je gori. Da li je Bog rekao nekom ko Mu je inferioran: 'Da načinimo čovjeka po svojem obličju?'"¹¹

Dakle, u ovom citatu vidimo ideje **triteizama** i **modalizama** protiv kojih je. Džejms Vajt ovde naglašava kvalitet između Oca i Sina.

U isto vreme, Dž. H. Vagoner, otac čuvenog E.Dž. Vagonera, poznatog po 1888, napisao je knjigu "Duh Božji", o ispoljavanju darova i Duha Božjeg. Na prvih nekoliko stranica, on govori o ideji ličnosti i on na neki način postavlja pitanja ali ih ostavlja otvorenim. Na stranici 8, on kaže:

"Postoji jedno pitanje, koje je u teološkom svetu dosta osporavano i za koje nikad nismo pretpostavljali da ćemo se njime baviti. Radi se o ličnosti Božjeg Duha. Prevladavajuće ideje o ličnosti su veoma raznolike, često grube, i ta reč se različito shvata; zato se jedinstvo mišljenja po ovom pitanju ne može očekivati sve dok svi ne budu u stanju da precizno definišu šta oni podrazumevaju pod tom reči, ličnost, ili dok se svi ne slože oko jednog određenog smisla u kom će se ta reč koristiti."¹²

On kaže da nikad nismo ušli u to i diskutovali o tome. Čuli smo za razlike u razumevanju reči "ličnost/osoba" danas. Ovde on kaže da u to vreme, nikada zapravo nismo ušli u diskusiju u tome i verovatno to nećemo ni raditi, dok ne definišemo šta znači reč "ličnost/osoba".

Mogli smo da pročitamo tu izjavu kao odbacivanje ideje da je Sveti Duh osoba. Međutim, našao sam pismo koje je Dž. H. Vagoner poslao Džejmsu Vajtu. Bilo bi mi drago da to pismo podelim sa svima koje je skenirana kopija rukopisa iz "Zaostavštine Elen Vajt". Imam i

transkript tog rukopisa. U njemu Dž .H. Vagoner postaje eksplicitniji na tu temu. Čini mi se da je bio eksplicitniji od bilo kog drugog tog vremena. Izgleda mi da Dž. H. Vagoner nije želeo da javno pokaže svoje neslaganje. Zato on nije pisao o tome u bilo čemu objavljenom. Ali, u privatnim razgovorima sa Džejsom Vajtom, on je pričao o tome.

Leta 1879. g. Dž. H. Vagoner je rekao sledeće:

"Jedno pitanje mi se javlja u mislima. Radi se o pitanju ličnosti/osobe Svetog Duha. Što više mislim o tome, to više naginjem verovanju da je opšteprihvaćeni stav ispravan. Obično se priznaje da je autorizovana verzija [prevoda Biblije] ispravna u upotrebi zamenica u muškom rodu kada se govori o Svetom Duhu. Na primer, u Jovanu 14,16.17.26. Obično koristimo TO umesto ON [u engleskom prevodu] - možda je to dozvoljeno. Ali, tom TO-u se pripisuju osobine ličnosti, kao što su moć, inteligencija, emocije - da daje uputstva, vodi, kreće se da govori ili radi, ožalošćen je itd. Ali, više od svega, mi smo kršteni u ime Svetog Duha. Uopšte nisam bio zadovoljan člancima starešine Kanrajta na tu temu u "Znacima vremena" pre oko godinu dana. Smatram da je taj stil potpuno pogrešan; mnogi od njegovih argumenata, a naročito njegove ilustracije, bili su, po mom mišljenju, izuzetno nebitni. Prema Mateju 12, to je najsvečanija tema o kojoj možemo da razgovaramo. ... Javlja mi se pitanje, kad vidim da se u obredu krštenja ime Svetog Duha pominje uz ime Oca i Sina, a Svetom Duhu se daje istaknuto mesto u stvaranju, u otkupljenju, u svemu - zašto u svom aranžmanu niste postavili ime Gavrilo na mesto na kome treba da je Sveti Duh - zar ne treba da Gavrilo bude "4" umesto "3"... Koliko god da sam proučavao ovu temu - a znate da godinama moje proučavanje Duha nije zanemarljivo - nisam spremna zauzmem pozitivan stav. Još uvek sam student ili istraživač, spreman da bude uveren dovoljnim razlozima. Mogu da poštujem ovo, da uklanjanje Duha sa te pozicije koja mu je dodeljena u Svetom Pismu, ne bi bila mala greška. Možda, u svetlosti Mateja 12,22-37, nije moguća veća greška. Upravo me je to godinama sprečavalo da na tu temu govorim pozitivno. Ustreptalo se krećem tamo gde ima toliko toga što izaziva poštovanje i strahopoštovanje. Jedva da sam do sad dotakao temu ličnosti Duha, jer nisam smatrao da ima praktičan značaj, a povlačenje nije moglo biti ozbiljna greška. Ali vaše primedbe u vašem pismu tom predmetu daju skoro praktičan značaj, više nego što mi se ikada ranije činilo. Jer, ako se slažete sa poretkom: 1. Otac, 2. Hristos, 3. Gavrilo, onda je pojava ličnosti Duha krajnje sumnjiva. Ali ako Duh jeste ličnost, i na trećem je mestu i treći po moći sa Ocem i Sinom, onda bi za Duha bila uvreda da se Gavrilo da to mesto. Priznajem da bih želeo da znam šta je ispravno, ali dok posmatram formulu krštenja i neke druge stvari, trebalo bi da se bojim da usvojim ovaj poredak u svetlosti koju trenutno imam - ili možda, radije, u svojoj želji za svetlom."¹³

Vi, zapravo, možete da odete na veb-sajt koji sam spomenuo na početku, i potražite te članke iz 1878. Mislim da se u dva članka D. M. Kanrajta, on protivi i ruši ideju da je Sveti Duh

ličnost/osoba, ili da postoji Trojstvo. Ali, Vagoner kaže da na neki način ima problem sa tim člancima.

Ovde je Vagoner vrlo ponizan, dok iznosi svoj stav. Ali on je vrlo čvrst kad govori da izgleda da bi Sveti Duh mogao biti ličnost, osoba, treća nakon Oca i Sina.

Nakon nekoliko godina, Dž. H. Vagoner se ponovo oglasio. Napisao je knjigu o Pomirenju i u njoj je razmatrao šta bi Trojstvo moglo da znači za Pomirenje. Ovde imamo izjavu koja ilustruje ono što sam već pomenuo. Dž. H. Vagoner je u toj knjizi rekao:

"Trinitarijanci smatraju da termin 'Hristos' podrazumeva dve različite i odvojene prirode: jednu koja je bila samo ljudska; drugu - druga osoba u Trojstvu, koja je bila u telu u kratkom periodu, ali nije mogla da pati ili umre; da je Hristos koji je umro bio samo u ljudskoj prirodi u kojoj je božanstvo prebivalo. ... ako je umrla samo ljudska priroda, žrtva je bila samo ljudska."¹⁴

U tom smislu, to devalvira Pomirenje. Zapamtite ovu izjavu. Vratićemo se istoj ideji za nekih 10 godina, kada će neko govoriti na ovu temu i to kontradiktorno ovoj izjavi.

Nezadovoljstvo sa antitrinitarizmom od 1888 do 1898

Sad stižemo do sledećeg perioda. Do sad smo videli da se adventisti generalno nisu slagali sa idejom Trojstva iz raznih razloga. Takođe smo videli da je bilo nekih protivrečnih glasova, nekih ljudi koji su davali izjave koje izgleda kao da se nisu uklapale u tu paradigmu.

Dakle, izgleda da su se adventisti, generalno, složili, ali neki pojedinci su imali drugačije stavove. Kako stižemo do kasnih 1880-tih, posebno do vremena sabora Generalne konferencije u Mineapolisu, više je akcenta stavljeno na Hrista. Adventisti su više proučavali o Isusu, o opravdanju, o Njegovom božanstvu, punini božanstva. Izgleda mi da je prva tačka bila izjava Elen Vajt, koju je uputila Vagoneru i Džounsusu pre 1888, u kojoj je dotakla tu temu i na neki način im približila tu temu.

U pismu iz 1887. Elen Vajt je rekla:

"Dok je [Isus] bio među onima koje je došao da spasi, tek poneki glas Ga je nazvao blagoslovenim, tek poneka ruka Mu je pružena prijateljski, i tek jedan krov Mu ponuđen kao sklonište. Zatim pogledajte ispod maske. Koga vidimo? - Božanstvo, večnog Sina Božijeg, jednako moćnog [kao Otac], jednako beskrajno nadarenog svim izvorima moći, a On je bio u obličju čoveka. Volela bih da ograničeni umovi mogu da vide i osećaju veliku ljubav beskonačnog Boga: Njegovo veliko samoodricanje, Njegovo samopožrtvovanje u preuzimanju čovečanstva. Bog se ponizio i postao čovek i ponizio sebe da umre, i ne samo da umre, već da umre jednom sramotnom smrću."¹⁵

Da li ste zapazili to? Beskonačni Bog je preuzeo čovečanstvo. Bog se ponizio i postao čovek i ponizio sebe da umre, i ne samo da umre već da umre jednom sramotnom smrću.

Ovde Elen Vajt ukazuje na to da je Onaj koji je postao čovek, koji je umro, **bio večni Bog**.

Zatim E. Dž. Vagoner piše o ovome nakon dve godine. On kaže:

"U diskusiji o savršenoj jednakosti Oca i Sina, i činjenici da je Hristos po prirodi Bog, mi ne mislimo da to treba da se razume kao učenje da Otac nije bio pre Sina. On je rođen, nije stvoren. On je od Očeve supstance, tako da po svojoj prirodi On jeste Bog; a pošto je to tako 'bi volja očina da se u nj useli sva punina'. (Kol. 1,19) "

Ovde Vagoner ide dalje ali još uvek zadržava neke od aspekata starog gledišta. Ipak, ovo se razlikuje od onoga što je pisao Urija Smit.

Početak 1890-tih je Elen Vajt otišla u Australiju (1891. g.). Zanimljivo je da kad pogledate australijske crkvene časopise, i kad potražite izjave o Hristovom božanstvu, o Svetom Duhu, o Trojstvu, naći ćete, zapravo, brojne izjave koje su dali rani pioniri tj. adventisti u Australiji dok je Elen Vajt bila tamo, i to pozitivna zapažanja o Hristovom punom božanstvu, o ličnosti Svetog Duha i Trojstvu. Dakle, to se pisalo dok je ona bila tamo.

Ovde imamo izjavu Čarlsa Bojda u "Biblijskom odjeku" i "Znacima vremena", 1890. g. Dakle, to je pre nego što je Elen Vajt otišla u Australiju. Naziv tog članka je "Trojstvo". U njemu je on pisao:

"Onda, dok crkva na zemlji, pod direktnom naredbom i delovanjem tri zasebne ličnosti na Nebu, radi na povećanju nebeske porodice, u čije ime ćemo ih usvojiti u ovu porodicu? U ime Oca, i Sina, i Svetoga Duha. (Matej 28,19)"¹⁶

Još jedna izjava, sada od S.N. Haskela, a njega smatramo jednim od ranih pionira. Crkvi se pridružio 1850-tih. Tada je već aktivno radio tamo. (Zapravo. S.N. Haskel je u nekom trenutku, 1890-tih, nakon smrti njegove supruge, zaprosio Elen Vajt. Ona ga je odbila i pitala ga zašto se ne oženi onom osobom tamo. Tako je i učinio.)

Dakle, S.N. Haskel je 1891. g. Napisao jedan članak u kome postavlja pitanje: Da li je Hristos bio božanstvo? U tom članku on kaže:

"On [Hristos] jeste, i bio je, i koji će doći; pravi Sin Božji, po moći i prirodi jednak sa samim Bogom. On je na ovu Zemlju došao kao Bog koji se otkrio u telu, u svojoj punini."¹⁷

Kasnije ćemo videti i druge Haskelove izjave.

Takođe u Australiji, članak najverovatnije od Dž. S. Tenija, 1891, u kome on odgovara na pitanja. U ovom članku, on je dao sledeću izjavu, govoreći o onome šta veruju adventisti. Tu je rekao:

"Mi smatramo da Trojstvo, primenjeno na Božanstvo, čine Otac, Sin i Sveti Duh. Ova dva poslednja su ličnosti, duhovna bića, večna i beskrajna na sve njihove načine i u svim osobinama. Sin je od Oca jednak u slavi i časti, ali u nekoj meri je i autoritet. Sveti Duh je predstavnik Božanstva u svim delovima Univerzuma. Mi ne možemo da shvatimo ili merimo ova vrhovna bića."¹⁸

Vidite ovde da je Sin od Oca. Još uvek je tu ideja da je Sin proizašao od Oca. U svakom slučaju, mi imamo nekog ko veruje u Trojstvo. Dakle, to je neka vrsta hibridne verzije Trojstva.

Nažalost, u svom pokušaju da pribavim sve informacije, shvatio sam da ovaj članak nije u arhivi na internetu. Našao sam ga u Centru za napredna istraživanja na Univerzitetu Endrus. Oni tek treba da ga skeniraju i učine ga dostupnim. A imamo i brojeve stranica. Ali na internetu ćete naći neke kasnije izjave, iz aprila 1892.

Neki član crkve im je pisao i rekao da ima neka pitanja: "Nije li jeres to što tu pišete?"

Ovaj članak u kome je dat odgovor je na internetu. Naći ćete tamo celu izjavu. Kad je ta osoba rekla: "Nije li to jeres?" ona to nije rekla zato što je Teni govorio u prilog Trojstvu, već je to pitala zato što je raspravljao o tome da je Sveti Duh možda uticaj. Ovde imamo odgovor Tenija:

"Naš odgovor je da nismo mi svesno otkrili nikakav definitivan stav u pogledu ličnosti Svetog Duha. Svakako nema ničeg nedoslednog u ideji da je Duh lični predstavnik, pa otud i izjava da je Duh predstavnik Oca i Sina ne negira Njegovu ličnost kao što bi to tvrdio naš prijatelj. On u našem umu zauzima uzvišeno mesto sa Božanstvom; a dotični odlomak u pitanju govori o njemu kao vrhovnom Biću."¹⁹

Ovde Teni razjašnjava da on nije pogrešno shvaćen. Dakle, Sveti Duh je istinski bio ličnost. Naravno, pitanje je kako se to definiše.

Elen Vajt je 1893. g. Pokušala da probudi članove crkve. Do sada smo promovisali subotu, Svetinju, karakteristične doktrine adventizma. 1880-tih smo počeli da naglašavamo Hrista i opravdanje verom. Ali 1893. ona je rekla da nam nešto nedostaje:

"Sveukupno je premalo učinjeno delovanjem uticaja Svetog Duha na crkvu. ...Pojedini hrišćanin će rasti u blagodati srazmerno onome što ne zavisi od njegove ili njene pameti i pretpostavljenih prirodnih i stečenih sposobnosti, već od učenja i vodstva Svetog Duha. ... Sveti Duh je Tešitelj, u Hristovo ime. On personifikuje Hrista, a ipak je posebna ličnost."²⁰

Zanimljivo je što ćete nakon ove izjave naći još više ljudi koji proučavaju o Svetom Duhu. 1890-tih se pojavljuje dosta članaka u vezi ove teme. Iste godine, Elen Vajt je dala izjavu o Hristu, u kojoj je rekla:

"Izgledalo je da je Božanstvo bljesnulo u ljudskom rodu kada je Isus rekao: 'Ja i otac jedno smo.' Hristove reči su bile pune dubokog značenja dok je iznosio tvrdnju da su On i Otac od iste supstance, da imaju iste osobine. Jevreji su razumeli Njegov značaj, nije bilo razloga da Ga pogrešno razumeju, pa su uzeli kamenje da ga kamenuju. ... Da fariseji nisu dobro razumeli Njegove reči, On je mogao da ispravi njihovo pogrešno shvatanje. Mogao je da im kaže da On nije bogohulnik, iako je sebe nazvao Sinom Božjim, i da Njegove reči ne moraju nužno da znače da je dao sebe sa svojim božanskim povlašćenjima, i sebe izjednačio sa

Ocem. Ali On nije dao takvu izjavu. Utisak koji su oni stekli je bio baš onakav kakav je On želeo da izazove."²¹

Dž. S. Teni, ista osoba koja je ranije rekla da adventisti veruju u tri božanska lica, 1896. g. je dao još jednu zanimljivu izjavu u vezi Duha. Rekao je:

"Na osnovu likova opisanih u Otkrivenju, Jezekilju i drugim knjigama Svetog Pisma, kao i na osnovu jezika koji je korišćen u vezi Svetog Duha, navedeni smo da verujemo da je On nešto više od proizlaženja iz Božjeg uma. O Njemu se govorilo kao o ličnosti, i prema Njemu se tako i postavljalo. On je uključen u apostolske blagoslove, a naš Gospod o Njemu govori kao nekom ko deluje nezavisno i u svom ličnom svojstvu, kao Učitelj, Vodič i Utešitelj."²²

Mislim da su ovo vrlo jasne izjave i sve one su date dok je Elen Vajt bila u Australiji.

Zanimljivo je kad odete u kasne 1840-te i proučavate kako su rani adventistički pioniri otkrivali naše doktrine, videćete da su oni proučavali Bibliju, da su otkrili subotu, doktrinu o Svetinji, o poruci zapečaćenja u Bibliji i obično bi nakon toga Elen Vajt dobila viziju koja bi potvrdila njihovo shvatanje u proučavanju Biblije. Dakle, vizije nisu bile osnova za nova shvatanja doktrina, već je Biblija bila osnova za njihovo shvatanje doktrina. A vizije su potvrdile njihovo proučavanje Biblije.

Kad odemo u 1890-te, često smo mislili da je Elen Vajt prva dala izjavu u vezi Svetog Duha, trećeg lica Božanstva. Ali nalazimo izjave drugih, pre toga, koji su, dok je ona bila tamo, proučavali tu temu. Nakon toga, ona bi potvrdila njihovo shvatanje proučavanja Biblije.

1896. godine, nalazimo jednu izjavu Urije Smita. Ona je vrlo zanimljiva i bila je iznenađenje za mene, što je on napisao tako nešto. Mislim da je Urija Smit u to vreme bio pomoćni urednik "Pregleda" i inicijali u članku su U.S. što je Urija Smit. On je tu pisao odgovarajući na pitanja:

"Nije nam poznato takvo mesto u Bibliji gde nam je zapovedeno da obožavamo Svetog Duha, kao što nam je zapovedeno u slučaju Hrista (Jevr. 1,6), ili gde nalazimo primer obožavanja Svetog Duha kao što je slučaj sa Hristom (Luka 24,52)."

Do sad je je to u skladu sa njeegovim ranijim stavom. Ali onda on kaže:

"Ipak, u obredu krštenja se ime 'Sveti Duh' povezuje sa Ocem i Sinom. Pa ako to ime može tako da se koristi, zašto onda ne bi ispravno stajalo kao deo istog Trojstva u himni slavljenja Boga 'Slava Ocu, Sinu i Svetome Duhu'?"²³

Veoma me je iznenadilo kad sam to našao. Nekako je delovalo šokantno - da se Urija Smit pomera od ranijeg arijanizma do ovog stava.

1897. g. Elen Vajt se bavila temom Pomirenja i to prilično kontradiktorno onom što je ranije izjavio Dž. H. Vagoner. On je rekla:

"Kad se čuo glas anđela kako govori: 'Otac te zove', Onaj koji je rekao 'Ja dušu svoju polažem da je opet uzmem', 'Razvalite ovu crkvu, i za tri dana ću je

podignuti', izašao je iz groba u život koji je bio u Njemu. Božanstvo nije umrlo. Čovečanstvo je umro, ali Hristos sada iznad groba koji je pripadao Josifu objavljuje: 'Ja sam vaskrsenje i život'. U svom božanstvu, Hristos je posedovao moć da razbije veze smrti.'²⁴

Ona ovde kaže da Božanstvo nije umrlo, da je umrlo čovečanstvo. Ali malo dalje ćemo naći izjavu koja je još jasnija od ove.

Urija Smit je ranije u svojoj knjizi "Otkrivenje" rekao da je Hristos stvoreno biće. Malo pre smo videli šta je rekao za Svetog Duha. Ipak, on je na neki način korigovao svoju raniju izjavu u vezi Hrista kao stvorenog bića. U kasnijem izdanju knjige "Danilo i Otkrivenje", s kraja 1890-tih, naći ćete izjavu koja je skoro tačno ista kao prethodna izjava, ali sa malom promenom. On tu kaže:

"Štaviše, On je 'početak stvorenja Božijega'. Neki ovakvim načinom izražavanja pokušavaju da potvrde grešku da je Hristos stvoreno biće, da je Njegovo postojanje počelo pre bilo kog drugog stvorenog bića ili stvari, odmah do samopostojecog i večnog Boga. Ali ovakvo izražavanje ne podrazumeva nužno da je On stvoren; jer reči 'početak stvorenja' mogu jednostavno da znače da je delo stvaranja, strogo-govoreći, započeo On.'²⁵

Tako imamo skoro isti način izražavanja, ali on to modifikuje i kaže da Hristos nije stvoren, da je On započeo stvaranje.

Promena paradigme od 1898 do 1913

Sada, 1898. g, vidimo da je u adventizmu došlo do promene paradigme. Ranije, pre Mineapolisa, 1888. i 1898, vidimo da neki ljudi počinju da daju izjave o punom božanstvu Hrista i ličnosti Svetog Duha. Ako i dalje posmatrate ljude koji su odbacili Trojstvo, možete naći još neke izjave.

Međutim, ono što je za mene bilo zanimljivo još tada, pre 20 godina, je što dok sam čitao te knjige koje su napisali moji antitrinitarni prijatelji, koji su pričali o razvoju u okviru naše crkve u vezi Trojstva, naći ćete dosta izjava protiv Trojstva od 1850-tih do 1870-tih.

Ako potražite izjave iz 1880-tih, naći ćete možda izvestan broj. Ako odete do 1890-tih, naći ćete možda 2-3 izjave. Ako pogledate dalje, nema ništa protiv Trojstva.

Izjave ćete ponovo naći u 1920-tim, od mladih ljudi koji nisu radili sa Elen Vajt, a koji su počeli da kritikuju doktrinu o Trojstvu.

Uglavnom, antitrinitarna gledišta iz našeg vremena je da se promena u vezi Trojstva desila nakon 1931, 16 godina nakon smrti Elen Vajt. Ali upravo smo ovde videli da je bilo ljudi koji su tokom života Elen Vajt govorili o tome.

A videćemo i više nakon 1898. Možete i sami to da pretražite. Kad pogledate npr. knjigu "Čežnja vekova" iz 1898. g, Elen Vajt je tu rekla:

"Gospod Isus Hristos bio je Jedno sa Ocem od večnih vremena."²⁶

Ona tu ne kaže "od početka" već "od večnih vremena". U toj knjizi je takođe rekla:

"Čovek može da se odupre i pobedi greh jedino moćnim delovanjem Trećeg lica Božanstva."²⁷

Pitanje koje sam ranije imao je da je Elen Vajt zaista to izjavila, onda bi ljudi koji su živeli u njeno vreme morali znati za to. Ali kada sam to proučavao, niko, ni oni koji su bili protiv Trojstva, ni oni koji su podržavali Trojstvo u crkvi, teolozi... nisu pričali o tim izjavama.

Pitao sam se da li je ona ikada dala te izjave. Neko bi u njeno vreme morao da ih primeti. A pitao sam se i kako su oni to razumeli? Imam neku vrstu domaćeg zadatka za vas. Idite na sajt Arhive Generalne konferencije, adventistarchives.org i tamo npr. u Review and Herald ili Signs of Times ili druge adventističke časopise, a ima dosta časopisa, nacionalnih, lokalnih, regionalnih. I pretražite po frazi "treće lice Božanstva".

Naći ćete brojne članke iz vremena Elen Vajt, od 1898. do 1915, u kojima je ljudi citiraju iz "Čežnje vekova" i drugih izdanja gde su se te izjave pojavile. I oni je citiraju i kažu: Tako nam je drago što nam je Sveti Duh kroz Duh proroštva pokazao šta Sveto Pismo govori o Njemu.

Nije li to čudesno? Tako, vi možete naći i pretražiti sve to i naći ćete brojne izjave. I ja sam to sve sastavio pre par godina u jedan članak, u kome sam naveo sve te članke u kojima su ljudi iz njenog vremena, citirali Elen Vajt na tu temu i to za vreme njenog života.

Zanimljivo je što je ona mogla da kaže: 'Niste me dobro razumeli.' Ali ona je naglasila tu temu ponovo i ponovo pisala članke na tu temu. Kad bi ta tema zamrla u časopisima, ona bi je ponovo oživela, da bi ljudi mogli ponovo da je citiraju. Onda bi tema ponovo zamrla. Ali ona bi ponovo istakla tu temu i uvela je u časopise, da ljudi mogu da čitaju da mogu da nastave da pišu o tome.

Tako, to je nešto što svi mogu da pretražuju. Ako govorite engleski, vi to možete. Moji prijatelji kod kuće govore samo nemački i oni nisu mogli to da urade.

1898. g. Ovo je R.A. Andervud i njegov članak "Sveti Duh kao osoba". U ovom članku on citira Elen Vajt. On daje nekoliko izjava koje pokazuju njegovo iznenađenje zbog tog novog gledišta. On kaže:

"Izgleda mi čudno sada da sam ikada verovao da je Sveti Duh bio samo nekakav uticaj, s obzirom na delo koje obavlja. Ali mi želimo istinu zato što je to istina a odbacujemo grešku zato što je greška, bez obzira na stavove koje smo možda ranije mali, ili bilo koju poteškoću koju smo možda imali, ili možda sada imamo, kad Svetog Duha posmatramo kao osobu. Svetlost je posejana za pravednike. Sotonina šema je da uništi svu veru u ličnost Božanstva - Oca, Sina i Svetoga Duha - kao i u Njegovu ličnost... Ranije mi je bilo teško da shvatim kako jedan duh može biti osoba..."²⁸

Mogu da se složim s tim. Meni je isto bilo teško da to shvatim.

Zatim u njegovom članku sledi jedan dug pasus u kome on objašnjava da se Bog, Hristos, anđeli, pali anđeli tj. demoni nazivaju duhovi ili duh. Zli dusi su demoni, pali anđeli, osobe. Oni zapravo zaposedaju ljude. Oni borave u ljudima. U tom smislu, ako je Sveti Duh osoba, On takođe može da boravi u nekoj osobi. I on kaže:

"... Mogao sam bolje da shvatim kako Sveti Duh može biti osoba."²⁹

To je rekao nakon svog proučavanja.

F.E. Belden, nećak Elen Vajt, 1900. je objavio veoma dragocenu pesmaricu, "Hristos u pesmi". Možda neki od vas imate svoj primerak ili ste već čuli za nju. U toj pesmarici, on je imao jednu vrlo zanimljivu pesmu. To je Himna 296. Ona ima tri dela.

Prvi počinje frazom: **"1. Slavite Oca..."** Zatim ima nekoliko izjava: **"Slavite Jehovu!"**

Drugi deo počinje sa: **"2. Slavite Spasitelja..."** i završava se sa: **"Slavite Spasitelja!"**

I treći deo počinje sa: **"3. Slavite Duha..."** a završava se sa: **"Slavite Oca, Sina i Svetoga Duha, slavite večnu Trojicu!"³⁰**

To je pisao nećak Elen Vajt. Iste godine, Elen Vajt je dala jednu važnu izjavu, ponovo u vezi Hrista. Ona u "Znacima vremena", 1900. g. kaže:

"Govoreći o svom pre-postojanju, Hristos nas u mislima vraća unazad kroz bezbroj godina. On nas uverava da nikada nije postojalo vreme kad On nije bio u bliskom zajedništvusa večnim Bogom. Onaj, čiji su glas slušali Jevreji, bio je s Bogom kao Onaj koji je doveden s Njim."³¹

A.T. Džouns, onaj koji je 1888. g. promovisao poruku o opravdanju verom, iste godine je dao sledeću izjavu:

"Treća andeoska vest obuhvata Sinaj i Golgotu; Božji zakon i Hristovo jevanđelje; Boga Oca i Boga Sina. I kad se njegova vest završi, Božje delo spasavanja ljudi - tajna Božja - biće završeno."³²

On ovde naglašava da je Otac Bog i da je Sin Bog. Zapravo, imamo još nekoliko njegovih izjava, u kojima on naglašava to za svu trojicu i govori o Trojstvu.

1904. g. Elen Vajt se vratila predmetu Pomirenja i čak još više razjasnila šta se desilo kad je Isus umro. Ona je tu rekla:

"Da li se ljudska priroda Sina Marijinog promenila u božansku prirodu Sina Božijeg? - Nije. Dve prirode su bile misteriozno pomešane u jednoj osobi - čoveku Hristu Isusu. U Njemu je nastavala sva punina Božanstva telesno. Kad je Hristos razapet, Njegova ljudska priroda je umrla. Božanstvo nije potonulo i umrlo; to bi bilo nemoguće."³³

Kad sam pročitao ovu izjavu, shvatio sam ko definiše šta je za Boga prihvatljivo. Da li mi definišemo kakva je žrtva prihvatljiva za Boga? Koliko On mora da umre?

Ovde Elen Vajt kaže: Hristos je imao dve prirode: božansku i ljudsku. One su bile misteriozno pomešane u jednoj osobi. Kako to funkcioniše? Ne znam. To na neki načni prevazilazi moju moć shvatanja. Upravo sam shvatio koliko je ograničeno moje razumevanje, da Bog, koji je natprirodan, Bog, koji čini stvari koje su za nas nemoguće, je jednostavno izvan naše moći razumevanja. Ovde ona kaže: "Njegova ljudska priroda je umrla. Božanstvo nije potonulo i umrlo; to bi bilo nemoguće."

1905. g. Elen Vajt je napisala knjigu o zdravlju. Izgleda je ta knjiga napisana kao odgovor Džonu Harviju Kelogu. U toj knjizi, ona je rekla:

"Ličnost Oca i Sina i jedinstvo koje postoji među Njima, opisano je u 17. poglavlju Jevanđelja po Jovanu u Hristovoj molitvi za svoje učenike: 'Ne molim pak samo za njih, nego i za one koji me uzveruju njihove reči radi; da svi jedno budu kao ti, Oče, što si u meni i ja u tebi; da i oni u nama jedno budu.' Jedinstvo koje postoji između Hrista i Njegovih učenika ne uništava ličnost nijednog od njih. Oni su jedno u svom cilju, mislima i karakteru, ali ne i kao ličnost. Bog je na taj način jedno sa Hristom."³⁴

Dve različite osobe, ali su jedno i ujedinjene, potpuno jedno u razmišljanju, planiranju i delovanju.

1908. g. Elen Vajt je napisala jedan članak "I Reč postade telo". Ona je tu rekla:

"Pre stvaranja čoveka ili anđela, Reč je bila sa Bogom i bila je Bog. On je stvorio ovaj svet, 'i bez nje ništa nije postalo što je postalo.' (Jovan 1,3). Ako je Hristos stvorio sve stvari, On je postojao pre svih stvari. Reči izgovorene u vezi s tim su tako odlučujuće da niko ne treba da sumnja. Hristos je bio Bog u suštini i u najvišem smislu. On je bio Bog iz cele večnosti, Bog nad svima, večno blagosloven. Gospod Isus Hristos, božanski Sin Božji, postojao je od večnosti, posebna osoba, a opet jedno s Ocem. On je bio nadmoćna slava Neba. On je bio zapovednik nebeskoj inteligenciji, a poštovanje anđela njihovim klanjanjem Njemu je primio kao svoje pravo."³⁵

Ovde Elen Vajt naglašava da Hristos nije imao svoje poreklo, početak, pre-postojanje. To je na neki način kontradiktorno čak i onima koji su prihvatili ideju Trojstva ali su nastavili da veruju da je Hristos imao početak.

Dž. B. Star, jedan od naših ranih evanđelista, napisao je članak 1908. g, takođe u Australiji, u "Zapisniku Union konferencije". On je tu rekao:

"Plaši nas to što su mnogi pokušali da prime Svetog Duha kao neku emociju ili uticaj, kad prema Njegovom imenu i položaju, koje Mu je dao Isus kad Ga je predstavio učenicima, trebalo je da je On prihvaćen kao osoba. Sveto Pismo Mu svugde pripisuje sve karakteristike osobe. ... Pismo uči da postoje tri osobe u Božanstvu. ... Isus kroz Duha proroštva daje Svetom Duhu položaj trećeg lica Božanstva."³⁶

Vidite kako on naglašava da ovo uči Biblija. Oni su do ovih zaključaka došli proučavanjem Biblije. To se dešava još za života Elen Vajt.

U "Školi za proučavanje Biblije", časopisu koji su uređivali i objavljivali S. N. Haskell i njegova žena, objavljen je članak L. Menusa. On je rekao:

"Otac, Sin i Sveti Duh su jedno, i dobijaju poštovanje. Svaki od njih predstavlja sve ostale članove Trojstva."³⁷

I Robert Her je 1909. napisao jedan članak pod nazivom "Trojstvo" i tu je rekao:

"U četvrtom i petom veku su nastali mnogi apsurdni stavovi u vezi Trojstva, a u suprotnosti sa razumom, logikom i Pismom... Od zbunjujuće ideje o 'jednom Bogu u tri Boga' i 'tri Boga u jednom Bogu' - neobjašnjivom teološkom dijalogu - neprijatelj rado vodi ka onome što izgleda racionalnije, mada ne manje pogrešna ideja - da nema Trojstva i da je Hristos samo stvoreno biće..."³⁸

On ovde suprotstavlja na jednoj strani **modalizam**, suprotstavlja **triteizam**, i suprotstavlja da je Hristos stvoreno biće - **arijanizam**, i suprotstavlja ideju da nema Trojstva. On nastavlja i kaže:

"Postoji Trojstvo, a u Njemu je tri ličnosti. Imamo Oca, opisanog u Danilu 7,9-10, ličnost na prestolu, 'starac'. U Otkrivenju 1,13-18, imamo opis Sina. I On je ličnost. Izgled i obličje Svetog Duha nisu opisani. On je posrednik kojim je Bog čoveku otkrio Svoju Reč i o Njemu Hristos kaže: 'On neće od sebe govoriti' (Jovan 16,13). Stoga čovek koji mnogo govori o sebi nema baš blisko poznavanje Svetog Duha. O Svetom Duhu se u Svetom Pismu govori kao o ličnosti. Ove božanske osobe su usko povezane u Božjem delu. Hristos govori o sebi i Ocu kao 'jednom'. Ali ovo jedinstvo nije ono u kome se gubi individualnost. Hristos želi da njegov narod bude jedno kao što su On i Otac jedno. Ali znamo da jedinstvo Božjeg naroda znači da budu jedne misli a ne ličnosti (Jovan 17,21-23). Ovo je navedeno u opomeni da budu svi 'složni' (1. Petrova 3,8)." ³⁹

Imamo takđe ponovo izjavu od S.N. Haskela iz 1910, u kojoj on postavlja pitanje:

"Da li je Sveti Duh osoba?" "Sveti Duh je u Bibliji predstavljen kao jedan iz Trojstva. ...Sveti Duh ima ličnost. Dok je Sveti Duh ličnost, i predstavljen je kao inteligencija, ipak se o Njemu govori na takav način da ne možemo razumeti Njegovu ličnost... Očigledno je da je Sveti Duh jedan iz Trojstva i potpuno predstavlja Boga i Hrista i Trojstvo."⁴⁰

Zanimljivo je da on i dalje koristi TO umesto ON. Nešto slično nalazimo i kod Elen Vajt, kad ona koristi TO i ON naizmenično.

Dž. B. Tompson je u govoru za sedmicu molitve rekao sledeće u vezi misioniskog rada:

"Pomisao na neodoljivost pokreta ovog dela u stranim poljima govori o misioniskom radu je na sve nas ostavila jak utisak da postoji božanska Ličnost koja je zadužena za delo Gospoda na ovom svetu. Ličnost je ovde na Zemlji. Kad je Isus

otišao, On nije ostavio svoje bez ikakve pažnje; imao je Predstavnik koji bi preuzeo zaduženje. Duh Božji se naziva trećim licem Božanstva. Ako verujemo u Bibliju, bez sumnje moramo verovati u ličnost Svetog Duha, iako nismo u stanju da definišemo tu ličnost. Ovaj Utešitelj koga je Isus obećao da će Ga poslati, je jedan od tri žive osobe u nebeskom Triu, Otac, Sin i Sveti Duh."⁴¹

Zanimljivo je da se tokom ovog vremena kada su adventisti više proučavali o ličnosti i delu Svetog Duha, adventizam razgranao po svim kontinentima. Ovaj period 1900-1930 se smatra zlatnim godinama adventističke misije u svetu. U tom periodu je adventizam zaista rastao i dospao u sve moguće zemlje. Nije li to zanimljivo? Nije li obećano u Bibliji da će Sveti Duh snabdeti ljude za evanđeoski rad.

1912. godine Džordž F. Enoh piše u "Orijentalnom stražaru", časopisu iz Južne Afrike. On kaže:

"Kako u misteriji Trojstva postoje Otac, Sin i Sveti Duh, voljen i koji voli, nezavistan od stvaranja radi punine zajedništva i radosti, isto tako ni Bog nije čoveka ostavio u krasnoj izolaciji. On je za njega napravio pomoćnika, 'muško i žensko stvorio ih'."⁴²

On ovde koristi odnos ljubavi između božanskih ličnosti, odnos nesebične ljubavi, da uvek postoji potreba za onim drugim, kao primer toga šta je Bog učinio kad je stvorio muškarca i ženu.

Slabljenje antitrinitarijanizma od 1913 do 1946

Sada stižemo do poslednje dve godine ovog pregleda istorije. Iako u naslovu kaže do 1946, to predstavlja period kad je u adventizmu antitrinitarijanizam u slabljenju. Međutim, smo želimo da pokrijem još poslednje dve godine života Elen Vajt i izjave koje su date u tom periodu.

F. M. Vilkoksa je Elen Vajt izabrala kao jednog od njenih poverenika za publikacije iz njene Zaostavštine. On je 1913. g. napisao jedan članak u kome je objasnio šta adventisti veruju. On je tu napisao:

"Radi onih koji možda žele detaljnije da upoznaju osnovne tačke verovanja ove denominacije, reći ćemo da adventisti sedmoga dana veruju: 1. U božansko Trojstvo. Ovo Trojstvo čine večni Otac, ... ; Gospod Isus Hristos, Sin večnog Oca, ... ; Sveti Duh, treće lice Božanstva, koje obnavlja službu u delu otkupljenja."⁴³

Vidimo ovde način izražavanja koji on ovde koristi u vezi Svetog Duha, kao što smo videli u "Čežnji vekova". On ovde kaže da adventisti sedmoga dana veruju u Trojstvo. Tu daje spisak od 7 tačaka a prva je Trojstvo. Da to nije bila istina, adventisti tog vremena su mogli da se pobune. Ali, očigledno nije bilo rasprava i diskusije na tu temu.

1914. g. je data jedna izjava u časopisu u Južnoj Africi, u kojoj pisac kaže:

"Sveti Duh je treće lice Božanstva. ...moramo da prepoznamo da Sveti Duh nije samo nekakav uticaj; i Stari i Novi zavet o Njemu govore kao o stvarnoj ličnosti."

Bog želi da u Svetom Duhu vidimo više od samo spasonosnog, prijateljskog uticaja; On je naš lični Prijatelj, lični Bog. Sveti Duh je treće lice Božanstva. ... moramo da prepoznamo da Sveti Duh nije samo nekakav uticaj; i Stari i Novi zavet o Njemu govore kao o stvarnoj ličnosti. Bog želi da u Svetom Duhu vidimo više od samo spasonosnog, prijateljskog uticaja; On je naš lični Prijatelj, lični Bog."⁴⁴

Ovaj zadnji deo gornjeg citata je citat iz Čežnje vekova sa strane 669.

Imamo još zanimljivih izjava. Stižem do izjave koja je data ubrzo nakon smrti Elen Vajt. Elen Vajt je umrla u avgustu 1915. A.G. Danijels, predsednik Generalne konferencije, imao je zadatak da sačini biografske skice Elen Vajt. On je tu govorio o njenim doprinosima. Meni je bilo zanimljivo što on pominje Elen Vajt zbog jednog važnog doprinosa. On je ovde rekao:

"Sveti Duh, treće lice Božanstva i Hristov predstavnik na Zemlji, postavljen je i uzvišen kao nebeski Učitelj i Vodič, koga je na ovaj svet poslao naš Gospod, da bi u srcima i životima ljudi učinio stvarnim sve ono što je omogućio svojom smrću na krstu."⁴⁵

On ovde govori o doprinosu Elen Vajt i kaže da je u svojim spisima Elen Vajt iznela da je Sveti Duh treće lice Božanstva. To je jedan od njenih doprinosa. O tome je on govorio u njegovoj priči o njenom životu na njenoj sahrani.

Šta sve to znači? Mislim da je ono što je jasno je da adventisti nisu promenili svoj stav o Trojstvu 1930-tih. To se desilo tokom života Elen Vajt.

Šira promena stava u vezi Hrista je počela 1880-tih, a u vezi Svetog Duha - 1890-tih. Vidimo da tokom prve decenije 20. veka ljudi u Americi, Australiji, Evropi, Južnoj Africi govore o tome, ljudi koje bi možda neki od nas smatrali konzervativcima, a drugi - liberalnima.

Svi su oni citirali Elen Vajt u vezi ovoga. Mladi ljudi, stariji ljudi, svi su je citirali. Oni su govorili o tim temama. Dakle, to je nešto za šta mislim da je jasno pokazano - do promene je došlo tokom njenog života i ona je to zapravo potvrdila.

Druga stvar je isto nešto što sam zapazio – većina izjava, a možda to iz ovih citata ovde nije jasno, većina izjava su praktične izjave. Kako nam pomaže ako imamo znanje o istini ako Sveti Duh nije zaista aktivan u našem životu, ako nismo ispunjeni Svetim Duhom. Sveti Duh proizvodi duhovne darove i osposobljava nas za službu i evangelizam. Tako, ovi aspekti su snažno naglašeni u ovim publikacijama, jer, na kraju, nije važno ono što znamo, već naš odnos sa ličnim Bogom i kako naš život izgleda.

Videli smo da je Elen Vajt 1893. g. Naglasila izjavu u vezi Svetog Duha. 1894. g. ona je dala izjavu za koju mislim da je od ključnog značaja u ovom trenutku. Rekla je da nismo sve razumeli dobro na početku:

"Mnogo toga treba da naučite, a dosta naučenog da zaboravite. Moraćete da sedite kraj stopala velikog Učitelja i učite od Njega o temama koje su više i plemenitije od tema koje sada privlače vašu pažnju. Slobodno se obraćam vama koji ste sebi zatvorili pristup svetlosti, jer znam da vas poziva Učitelj veći od čoveka."⁴⁶

Nakon 1894. g. adventisti su počeli sve više da proučavaju temu o Svetom Duhu. Vidimo da je to promenilo crkvu ali u pozitivnom smeru. To ne znači da se ništa loše ne dešava u crkvi, da nema otpadništva. Ali mislim da ono što možemo da naučimo iz ovoga, a što sam ja shvatio je da sam želio da sledim stope pionira i da još uvek to želim.

Vidim da pioniri u početku nisu shvatili sve. Bog je vodio pionire. Ako vas neko vodi, vodi vas od jednog mesta do drugog. Ovi ljudi su bili otvoreni da proučavaju Bibliju, otvoreni da im Bog pokaže nove stvari u Bibliji. Kako su nastavili da proučavaju, otkrivali su sve više u Bibliji. Otkrili su da je Hristos potpuno Bog. Otkrili su da je Sveti Duh osoba, ličnost. U Bibliji su nam otkrivene tri osobe, koje su tako ujedinjene u mišljenju, planiranju i delovanju, da su istinski jedno.

Mi vidimo nesebičnu ljubav između njih, orijentiranu prema drugima. To je ljubav jedinstva koja bi trebalo da bude vidljiva među nama. Neka Bog ostvari to u našem životu.

Odgovr na pitanja postavljena nakon ovog predavanja dr Denisa Kajzera

Pitanje:

Ono što ste rekli na samom početku za mene je posebno zanimljivo - da je na saboru u Nikeji crkva, izražavajući doktrinu o Trojstvu, rekla da je Isus proizašao od Oca, ali da se to desilo u trenutku bezvremenosti i da je otuda Isus mogao proizaći, biti generisan a i dalje večan i da adventizam ne vidi Boga kao bezvremenog već da On ima neke veze sa vremenom, tako da su mnogi rani adventisti smatrali da Isus ima neku vrstu početka. Moje pitanje je da li aktuelan stav antitrinitarijanizma kako često čujemo u Hrišćanskoj adventističkoj crkvi, da li ima više zajedničkog sa rimokatoličkom nego adventističkom teologijom o Trojstvu? Želim da budem blag. Ne pokušavam da ih uvredim. Možete li to malo da nam objasnite?

Odgovor:

Dobro pitanje. Na neki način je zanimljivo da postoje neke sličnosti između gledišta ranih adventista o Trojstvu ili bolje reći o Hristu, o odnosu Hrista i Oca i nikejskog gledišta, a naravno i savremenih antitrinitarijanskih gledišta ali samo u vezi Hristovog porekla od Oca, da je proizašao od Oca, da je u nekom trenutku pojavio od Oca. Razlika je, naravno, u tome da je nikejski stav, koji je katolički, bio da se Hristos pojavio u bezvremenosti i, s obzirom na to da je bio u bezvremenosti, večno je prisutan i On zapravo nema početak. Sa druge strane, rani adventisti i današnji adventisti antitrinitarijanci će reći da je Hristos imao početak jer se to desilo u vremenu. U tom smislu, možete reći da, s obzirom da adventisti danas u globalu veruju da Hristos nema početak, da Bog nije ograničen vremenom, On može biti bezvremen, ali može da uđe u vreme, u prostor, i nije u tom smislu ograničen vremenom i prostorom.

Ali, Hristos, Sveti Duh i Otac nemaju poreklo. Oni postoje oduvek. U tom smislu, u odnosu na taj aspekt, zvaničan stav Hrišćanske adventističke crkve se veoma razlikuje od katoličkog stava, a u tom smislu i u vezi Hrista, rani adventisti i savremeni adventisti-antitrinitarijanci su, zapravo, bliži katolicizmu nego mi danas sa našim zvaničnim stavom. Ali to je samo jedan aspekt.

Ali ako pričamo o ideji Trojstva - tri osobe koje su na neki način ujedinjene, onda verujemo na isti način, ali detalji se veoma razlikujemo. Mi verujemo da je, konačno, ono što spaja ove tri individue odnos i ima veze s ljubavlju. Zapravo, taj aspekt nesebične ljubavi usmerene ka drugome. I ako je Bog ljubav, a ljubav je definisana kao nesebična, usmerena na drugog, onda On ne može da postoji sam. U tom smislu, pre nego što je bilo šta stvoreno, On je morao biti u zajednici sa ostalim individuama, jer bi inače bio sam, a ljubav ne može da postoji sama po sebi.

Tako, katoličko gledište se više fokusira na prirodu i ontologiju u tom smislu, zato što ne veruju da Bog ima bilo kakva osećanja, jer bi to ugrozilo Njegovo savršenstvo. Jer, ako ima osećanja, ona se menjaju, a na osnovu grčke filozofije, ako na bilo koji način ima promene, onda to nije 100% savršeno.

To nije naše gledište savršenstva. Naše gledište savršenstva je da postoji mogućnost za osećanja, za ljubav, kao i da postoji mogućnost npr. za rast.

Pitanje:

Da li katoličko gledište osećanja potiče od grčkih mitoloških gledišta grčkih bogova i osećanja i neke vrste paradiranja tih bogova zbog njihovih osećanja?

Odgovor:

U grčkoj filozofiji imate različite trendove. Jedan je da ima mnogo bogova, oni su vrlo različiti, i zato što su različiti, oni su u tom smislu i različiti bogovi. Ali, postojala je ideja da na kraju postoji vrhovno biće ili tako nešto koje jeste savršeno i da to biće ne može biti podložno vremenu i prostoru i ne može, ni na koji način, biti podložno promeni.

Pitanje:

Kad vi opisujete putanju adventizma od antitrinitarijanca do trinitarijanca, cenim kako ste ukazali na to da postoje suptilni trendovi, veoma rano, koji su se ubrzali počev od 1888. g. pa dalje, i da je tek nakon početka tih trendova Elen Vajt zaista počela snažno da potvrđuje pravac u kome je crkva počela da ide. Kako je to otkriće uticalo na vas na vašem putovanju od antitrinitarijanca do trinitarca?

Odgovor:

Mislim da je za mene to bilo vrlo značajno, jer sam shvatio da rani adventisti nisu dobili sve odjednom, posebno razumevanje Boga. Takođe sam shvatio da su oni rasli u razumevanju, da su nastavili da proučavaju, da su bili otvoreni za otkrivanje novih stvari.

Dok sam proučavao sve to u Bibliji, kao i istorijske dokaze, počeo sam da uviđam da su njihovi uvidi bili istinski biblijski. To mi je pomoglo da imam otvorene oči za ono što Biblija zaista uči o tome.

Pitanje:

U ranom adventizmu bilo je prostora za ljude da se bore sa svojim uverenjima. Šta mislite, kako bi trebalo da reagujemo u savremenom adventizmu? Bog nas je vodio kao narod. Kako da stvorimo prostor za ljude da se izbore sa svojim uverenjima a ipak održe posvećenje onome čemu nas je Bog vodio da to prihvatimo kao narod?

Odgovor:

To je vrlo dobro pitanje. U globalu, ono što smo videli tada je da je postojala otvorenost ljudi da proučavaju razne teme u Bibliji i saznaju. Zato je u nekoliko tema bilo nijansi i razlika i to je bilo u redu. Kad su ljudi počeli da ometaju, da povlače druge za sobom, da dele crkvu, tada crkvene vođe najčešće počinju da deluju. Rekao bih da možemo da ostavimo prostora za drugačija shvatanja, za ljude da se „hrvaju“ sa stvarima. Da su ljudi u mojoj crkvi odmah reagovali ja ne bih više bio adventista. Ali oni su mi dali vremena da sam shvatim.

Ali, ako ljudi počinju da remete i pokušaju da podele crkvu tada mi često kažemo: Kad jeretik počne da unosi razdor, tada crkva zaista reaguje. Mislim da bi to možda mogao biti model za nas. Ljudi koji imaju drugačija gledišta, ali koji su još uvek aktivni članovi crkve, koji vole crkvu, mislim da treba da ima mesta za njih.

---

¹ Tekst je transkript jednog govora dr Denisa Kajzera.

² "Respecting the trinity, I concluded that it was impossible for me to believe that the Lord Jesus Christ, the Son of the Father, was also the Almighty God, the Father, one and the same being." (Joseph Bates, *Autobiography* [1868], talking about 1827)

³ "I saw a throne, and on it sat the Father and the Son. I gazed on Jesus' countenance and admired His lovely person. The Father's person I could not behold, for a cloud of glorious light covered Him. I asked Jesus if His Father had a form like Himself. He said He had, but I could not behold it, for said He, 'If you should once behold the glory of His person, you would cease to exist.'" Ellen G. White, *Early Writings* (vision of Feb. 1845), p. 54

⁴ "I have often seen the lovely Jesus, that He is a person. I asked Him if His Father was a person and had a form like Himself. Said Jesus, 'I am in the express image of My Father's person.'" Ellen G. White, *A Sketch of the Experience and Views of Ellen G. White* (1851), p. 64

⁵ "If Father, Son, and Holy Ghost are each God, it would be three Gods." (J. N. Loughborough, "Questions for Bro. Loughborough," *Review and Herald*, Nov. 5, 1861, p. 184)

⁶ "Moreover he [Christ] is 'the beginning of the creation of God.' Not the beginner, but the beginning, of the creation, the first created being, dating his existence far back before any other created being or thing, next to the self-existent and eternal God." Uriah Smith, *Thoughts, Critical and Practical, on the Book of Revelation* (1865), p. 59

⁷ "This Saviour was the brightness of his Father's glory, and the express image of his person. He possessed divine majesty, perfection and excellence. He was equal with God. 'It pleased the Father that in him should all fullness dwell.' 'Who, being in the form of God, thought it not robbery to be equal with God, ...' He was eternally rich, 'yet for our sakes became poor, that we through his poverty might be made rich.'" Ellen G. White, *Testimony for the Church*, no. 17 (1869), pp. 1, 19

---

⁸ "God made man perfect and upright, and after his transgression there could be no sacrifice acceptable to God for him, unless the offering made should in value be superior to man as he was in his state of perfection and innocency. ... The divine Son of God was the only sacrifice of sufficient value to fully satisfy the claims of God's perfect law. The angels were sinless, but of less value than the law of God. They were amenable to law. They were messengers to do the will of Christ, and before him to bow. "They were created beings, and probationers. Upon Christ no requirements were laid. He had power to lay down his life, and to take it again. No obligation was laid upon him to undertake the work of atonement. It was a voluntary sacrifice that he made. His life was of sufficient value to rescue man from his fallen condition. The Son of God was in the form of God, and he thought it not robbery to be equal with God. He was the only one, who as a man walked the earth, who could say to all men, "Who of you convinceth me of sin?" He had united with the Father in the creation of man, and he had power through his own divine perfection of character to atone for man's sin, and to elevate him, and bring him back to his first estate. ... The salvation of fallen man was procured at such an immense cost that angels marveled, and could not fully comprehend the divine mystery that the majesty of Heaven, equal with God should die for the rebellious race." Ellen G. White, "The First Advent of Christ," *Review and Herald*, Dec. 17, 1872, p. 2

⁹ "But in the ordinance of baptism (according to the gospel commission), in which ordinance we take upon us the name of the God we worship, he is known as the Father, Son, and Holy Ghost. ... But when we are baptized in the name of the Father, Son, and Holy Ghost, as the true and living God, our Creator, Preserver, and Saviour, we at once and forever renounce and separate ourselves from every kind and species of idolatry and false worship." E. Goodrich, "Baptism," *Review and Herald*, Mar. 16, 1876, p. 82

¹⁰ "The S. D. Adventists hold the divinity of Christ so nearly with the Trinitarian, that we apprehend no trial [conflict] here. ... Seventh-day Adventists and Seventh-day Baptists cannot afford a controversy on doctrines which neither regard as tests of Christian character." James White, "The Two Bodies," *Review and Herald*, Oct. 12, 1876, p. 116

¹¹ "The reason why it is not robbery for the Son to be equal with the Father is the fact that he is equal. If the Son is not equal with the Father, then it is robbery for him to rank himself with the Father. The inexplicable trinity that makes the godhead three in one and one in three, is bad enough; but that ultra Unitarianism that makes Christ inferior to the Father is worse. Did God say to an inferior: 'Let us make man in our image?'" James White, "Christ Equal with God," *Review and Herald*, Nov. 29, 1877, p. 172

¹² "There is one question, which has been much controverted in the theological world upon which we have never presumed to enter. It is that of the personality of the Spirit of God. Prevailing ideas of person are very diverse, often crude, and the word is differently understood; so that unity of opinion on this point cannot be expected until all shall be able to define precisely what they mean by the word, or until all shall agree upon one particular sense in which the word shall be used." J. H. Waggoner, *The Spirit of God* (1877), p. 8

¹³ "There is one query which will arise in my mind. It is on the question of the personality of the Holy Spirit. The more I think of it the more I am inclined to believe that the generally received view is correct. ... It is generally conceded that the Authorized Version is correct in using masculine pronouns when referring to the Holy Spirit. Instance, John 14:16,17,26. We ordinarily use IT instead of HE--perhaps it is allowable. But, to IT are ascribed attributes of personality, as power, intelligence, emotions--it instructs, guides, moves to speak or do, is grieved, etc. But most of all, we are baptized into the name of the Holy Spirit. I was not at all satisfied with Elder Canright's articles in the Signs about a year ago, on that subject. I consider the style entirely faulty; many of his arguments, and especially his illustrations, were highly irreverent, to my view. It is the most solemn subject upon which we can speak, according to Matthew 12. ... The question arises with me, seeing that in the rite of baptism the name of the Holy Spirit is placed with those of the Father and Son, and to the Holy Spirit is given such prominence in creation, in redemption, in everything, --whether, in your arrangement you have not placed the name of Gabriel in the place which that of the Holy Spirit should occupy,--whether Gabriel should not be "4", instead of "3". ... As much as I have studied on this

---

subject--and you know that for years my study in the Spirit has not been small--I am not prepared to take a positive position. I am yet a student, or an inquirer, ready to be convinced by sufficient reasons. I can appreciate this, that to remove the Spirit from that position assigned to it in the Scriptures, would be no small error. Perhaps, in the light of Matt. 12:22-37, no greater error could be committed. It is this which has, for years, prevented my speaking with positiveness on the subject. I move tremblingly where there is so much to inspire reverence and awe. I have scarcely broached the subject of the personality of the Spirit heretofore, as I did not consider it practical, and a retiring position could not be seriously faulty. But your remarks in your letter bring it more nearly to practical point than it ever appeared to me before. As, if you are right in the arrangement, thus, 1. The Father, 2. Christ, 3. Gabriel, then the personality of the Spirit would appear extremely doubtful. But if the Spirit is a personality, and is third in position and power with the Father and Son, then it would be an offense against the Spirit to give even Gabriel that position. I confess I wish I knew which is right, but as I consider the formula of baptism, and some other things, I should fear to adopt that arrangement with my present light--or perhaps, rather, my want of light." J. H. Waggoner to James White, July 28, 1879

¹⁴ "Trinitarians hold that the term 'Christ' comprehends two distinct and separate natures: one that was merely human; the other, the second person in the trinity, who dwelt in the flesh for a brief period, but could not possibly suffer, or die; that the Christ that died was only the human nature in which the divinity had dwelt. . . . [I]f the manhood only died, the sacrifice was only human." (J. H. Waggoner, *The Atonement* [1884], p. 165)

¹⁵ "As [Jesus] passed to and fro among the subjects He came to save, scarcely a solitary voice called Him blessed, scarcely a solitary hand was stretched out in friendship, and scarcely a solitary roof proffered Him shelter. Then look beneath the disguise, and whom do we see?—Divinity, the Eternal Son of God, just as mighty [as the Father], just as infinitely gifted with all the resources of power, and He was found in fashion as a man. I wish that finite minds could see and sense the great love of the infinite God: His great self-denial, His self-sacrifice, in assuming humanity. God humbled Himself and became man and humbled Himself to die, and not only to die, but to die an ignominious death." Ellen G. White, *Lt 37*, 1887 (to E. J. Waggoner and A. T. Jones)

¹⁶ "In arguing the perfect equality of the Father and the Son, and the fact that Christ is in very nature God, we do not design to be understood as teaching that the Father was not before the Son. . . . He was begotten, not created. He is of the substance of the Father, so that in his very nature he is God; and since that is so 'it pleased the Father that in him should all fullness dwell.' Col. 1:19." E. J. Waggoner, "The Divinity of Christ," *Signs of the Times*, Apr. 8, 1889, p. 214

¹⁷ "He [Christ] is, and was, and is to come; the very Son of God, equal in power and nature to God himself. His coming to this earth was God manifest in the flesh, in all of his fullness." S. N. Haskell, "Was Christ Divine?," *Review and Herald*, May 26, 1891, pp. 329, 330

¹⁸ "We understand the Trinity, as applied to the Godhead, to consist of the Father, the Son, and Holy Spirit. The two former to be personal, spiritual beings, eternal, and infinite in all their ways and attributes. The Son is of the Father, equal in glory and honor, but in some measure subject in authority. The Holy Spirit is the representative of the Deity in all parts of the universe. These supreme beings we cannot comprehend or measure." [George C. Tenney], *Bible Echo and Signs of the Times*, Dec. 15, 1891

¹⁹ "Our reply is that we did not consciously reveal any definite position in regard to the Holy Spirit's personality. There is certainly nothing incongruous in the idea of the Spirit being a personal representative, hence saying that the Spirit is the representative of the Father and Son does not deny his personality as our friend would make out. He occupies in our minds an exalted place with Deity; and the paragraph in question speaks of him as a supreme Being." "A Criticism Considered," *Bible Echo and Signs of the Times*, Apr. 1, 1892, p. 112

---

²⁰ "There is altogether too little made of the work of the Holy Spirit's influence upon the church. . . . The individual Christian will grow in grace just in proportion as he depends not on his or her smartness and supposed natural and acquired capabilities, but on the teachings and leadings of the Holy Spirit . . . . The Holy Spirit is the Comforter, in Christ's name. He personifies Christ, yet is a distinct personality." Ellen G. White, Ms 93, 1893

²¹ "It seemed that divinity flashed through humanity as Jesus said, 'I and my Father are one.' The words of Christ were full of deep meaning as he put forth the claim that he and the Father were of one substance, possessing the same attributes. The Jews understood his meaning, there was no reason why they should misunderstand, and they took up stones to stone him. . . . "Had the Pharisees misunderstood his words, he could and would have corrected their wrong impression. He could have told them that he was no blasphemer, although he had called himself the Son of God, and that his words need not necessarily mean that he had invested himself with divine prerogatives, and made himself equal with the Father. But he made no such statement. The impression they had received was the very impression he desired to make." Ellen G. White, "The True Sheep Respond . . .," *Signs of the Times*, Nov. 27, 1893, p. 54

²² "From the figures which are brought out in Revelation, Ezekiel, and other Scriptures, and from the language which is used in reference to the Holy Spirit, we are led to believe he is something more than an emanation from the mind of God. He is spoken of as a personality, and treated as such. He is included in the apostolic benedictions, and is spoken of by our Lord as acting in an independent and personal capacity, as teacher, guide, and comforter." G. C. Tenney, "To Correspondents," *Review and Herald*, June 9, 1896, p. 362

²³ "We know of no place in the Bible where we are commanded to worship the Holy Spirit, as was commanded in the case of Christ (Heb. 1:6), or where we find an example of the worship of the Holy Spirit, as in the case of Christ. Luke 24:52. Yet in the formula for baptism, the name 'Holy Ghost,' or 'Holy Spirit,' is associated with that of the Father and the Son. And if the name can be thus used, why could it not properly stand as a part of the same trinity in the hymn of praise, 'Praise Father, Son, and Holy Ghost?'" Uriah Smith, "In the Question Chair," *Review and Herald*, Oct. 27, 1896, p. 685

²⁴ "When the voice of the angel was heard saying, 'Thy Father calls thee,' He who had said, 'I lay down my life that I may take it again,' 'Destroy this temple, and in three days I will raise it up again,' came forth from the grave to life that was in Himself. Deity did not die. Humanity died, but Christ now proclaims over the rent sepulcher of Joseph, 'I am the resurrection and the life.' In His divinity, Christ possessed the power to break the bonds of death." Ellen G. White, Ms 131, 1897

²⁵ "Moreover, he is "the beginning of the creation of God." Some attempt by this language to uphold the error that Christ was a created being, dating his existence anterior to that of any other created being or thing, next to the self-existent and eternal God. But the language does not necessarily imply that he was created; for the words, 'the beginning of the creation,' may simply signify that the work of creation, strictly speaking, was begun by him." Uriah Smith, *Daniel and the Revelation* (1897), p. 400

²⁶ "From the days of eternity the Lord Jesus Christ was one with the Father." (Ellen G. White, *Desire of Ages* [1898], p. 19)

²⁷ "Sin could be resisted and overcome only through the mighty agency of the Third Person of the Godhead." (Ellen G. White, *Desire of Ages* [1898], p. 671)

²⁸ "It seems strange to me, now, that I ever believed that the Holy Spirit was only an influence, in view of the work he does. But we want the truth because it is truth, and we reject error because it is error, regardless of any views we may formerly have held, or any difficulty we may have had, or may now have, when we view the Holy Spirit as a person. Light is sown for the righteous. Satan's scheme is to destroy all faith in the personality of the Godhead—the Father, Son, and Holy Ghost—also in his own personality . . . . It was once

---

hard for me to see how a spirit could be a person; R. A. Underwood, "The Holy Spirit A Person," *Review and Herald*, May 17, 1898, p. 2

²⁹ Ibid.

³⁰ "1. Praise ye the Father . . . Praise ye Jehovah! "2. Praise ye the Savior . . . Praise ye the Savior! "3. Praise ye the Spirit . . . Praise ye the Father, Son, and Holy Spirit, Praise the Eternal Three!" F. E. Belden, *Christ in Song* (1900), hymn 296

³¹ "In speaking of His pre-existence, Christ carries the mind back through dateless ages. He assures us that there never was a time when He was not in close fellowship with the eternal God. He to whose voice the Jews were listening had been with God as one brought up with Him." Ellen G. White, "Resistance to Light, No. 3," *Signs of the Times*, Aug. 29, 1900, p. 3

³² "The Third Angel's Message embraces Sinai and Calvary; the law of God and the gospel of Christ; God the Father and God the Son. And when this message ends, the work of God for the salvation of men—the mystery of God—will be finished." A. T. Jones, "The Third Angel's Message," *Review and Herald*, Oct. 16, 1900, p. 664

³³ "Was the human nature of the Son of Mary changed into the divine nature of the Son of God?—No; the two natures were mysteriously blended in one person—the Man Christ Jesus. In Him dwelt all the fulness of the Godhead bodily. When Christ was crucified, it was His human nature that died. Deity did not sink and die; that would have been impossible." Ellen G. White, Lt 280, 1904

³⁴ "The personality of the Father and the Son, also the unity that exists between Them, are presented in the seventeenth chapter of John, in the prayer of Christ for His disciples: Neither pray I for these alone, but for them also which shall believe on Me through their word; that they all may be one; as Thou, Father, art in Me, and I in Thee, that they also may be one in Us.' The unity that exists between Christ and His disciples does not destroy the personality of either. They are one in purpose, in mind, in character, but not in person. It is thus that God and Christ are one." Ellen G. White, *Ministry of Healing* (1905), pp. 421, 422

³⁵ "Before men or angels were created, the Word was with God, and was God. The world was made by Him, 'and without him was not any thing made that was made' (John 1:3). If Christ made all things, He existed before all things. The words spoken in regard to this are so decisive that no one need be left in doubt. Christ was God essentially, and in the highest sense. He was with God from all eternity, God over all, blessed forevermore. The Lord Jesus Christ, the divine Son of God, existed from eternity, a distinct person, yet one with the Father. He was the surpassing glory of heaven. He was the commander of the heavenly intelligences, and the adoring homage of the angels was received by Him as His right." Ellen G. White, "The Word Was Made Flesh," *Review and Herald*, Apr. 5, 1906, p. 8

³⁶ "We fear that many have tried to receive the Holy Ghost as an emotion or an influence, when according to His name and position, given Him by Jesus in introducing Him to the disciples, He should be received as a person. The Holy Scriptures everywhere attribute to Him all the characteristics of a person. . . . The Scriptures teach that there are three persons in the Godhead. . . . Jesus through the Spirit of Prophecy gives to the Holy Spirit the position of the third person of the Godhead." G. B. Starr, "The Holy Spirit," *Union Conference Record*, Dec. 31, 1906, p. 2

³⁷ "The Father, the Son, and the Holy Spirit are one, and receive worship. Each one represents all the other members of the Trinity." (Arthur L. Manous, "The Book of Revelation," Bible Training School, Nov. 1, 1907, p. 93)

³⁸ "In the fourth and fifth centuries many absurd views were set forth respecting the Trinity—views that stood at variance with reason, logic, and Scripture. . . . From the confusing idea of 'one God in three Gods,'

---

and 'three Gods in one God'—the unexplainable dictum of theology—the enemy gladly leads to what, appears to be a more rational, though no less erroneous idea—that there is no trinity, and that Christ is merely a created being. ... There is a trinity, and in it there are three personalities. We have the Father described in Dan. 7 : 9, 10, a personality surely—the 'Ancient of Days' enthroned. In Rev. 1: 13-18, we have the Son described. He is also a personality. The appearance and form of the Holy Spirit is not described. He is the agency whereby God revealed His Word to man, and of Him Christ declares, 'He shall not speak of Himself.' John 16:13. Hence the man who speaks much of himself has not a very close acquaintance with the Holy Spirit. The Holy Spirit is spoken of through the Scriptures as a personality. These divine persons are closely associated in the work of God. Christ speaks of Himself and the Father as 'one.' But this union is not one in which individuality is lost. Christ would have His people one even as He and the Father are one. But we know that the union of God's people is to be one of mind not of personality (John 17: 21-23). This is set forth in the admonition to 'be of one mind.' 1 Peter 3:8 Robert Hare, "The Trinity," *Union Conference Record*, July 19, 1909, p. 2

³⁹ Ibid.

⁴⁰ "Is the Holy Spirit a person?' The Holy Spirit is represented in the Bible as one of the Trinity. ... the Holy Spirit has a personality. While the Holy Spirit has a personality, and is represented as an intelligence, yet it is spoken of in a way that we cannot comprehend its personality. ... It is evident that the Holy Spirit is one of the Trinity, and fully represents God, and Christ, and the Trinity." S. N. Haskell, "Question Box," *Bible Training School*, Dec. 1, 1910, p. 13

⁴¹ "The thought of the irresistibility of the movement of this work in the foreign fields has forcibly impressed us all that there is a divine Personality that is in charge of the work of the Lord here in the world. The Personality is here on this earth. When Jesus went away, He did not leave His possession here without any attention; He had a Representative to take charge of things. The Spirit of God is called the third person of the Godhead. If we believe the Bible, unquestionably we must believe the personality of the Holy Ghost, though we are unable to define that personality. This Comforter whom Jesus promised to send, is one of the three living persons in the heavenly Trio, the Father, the Son, and Holy Spirit." G. B. Thompson, "Elder Thompson's Talk," *Lake Union Herald*, Nov. 22, 1911, p. 4

⁴² "As within the mystery of the trinity, there are Father, Son, and Holy Spirit, loved and a lover, not dependent on the creation for the fulness of communion, and joy, even so God did no leave men in splendid isolation. He made for him a helpmeet, 'male and female created he them.'" Geo. F. Enoch, "Editorial: Family Worship," *Oriental Watchman*, Feb. 1, 1912, p. 51

⁴³ "For the benefit of those who may desire to know more particularly the cardinal features of the faith held by this denomination, we shall state that Seventh-day Adventists believe,—1. In the divine Trinity. This Trinity consists of the eternal Father, ...; of the Lord Jesus Christ, the son of the eternal Father, ...; the Holy Spirit, the third person of the Godhead, the one regenerating agency in the work of redemption." [F. M. Wilcox], "The Message for Today," *Review and Herald*, Oct. 9, 1913, p. 21

⁴⁴ "The Holy Spirit is the third Person of the God-head. ... we must recognize that the Holy Spirit is not merely an influence; both the Old and New Testaments refer to Him as a real personality. God wants us to see in the Holy Spirit more than a saving, friendly influence; He is our personal Friend,—a personal God. [quote from *Desire of Ages*, p. 669]" Herbert J. Edmed, "Bible Study: The Holy Spirit," *South African Missionary*, May 19, 1914, p. 3

⁴⁵ "The Holy Spirit, the third person of the Godhead and Christ's representative on earth, is set forth and exalted as the heavenly teacher and guide sent to this world by our Lord to make real in the hearts and lives of men all that he had made possible by his death on the cross." A. G. Daniells, "Life Sketch of Sister E. G. White," *Review and Herald*, Aug. 5, 1915, p. 7

---

⁴⁶ "You have many things to learn, and much to unlearn. You will have to sit at the feet of the great Teacher and learn of him concerning themes that are higher and nobler than the themes which now engage your attention. I am free to address you who have shut yourselves away from the light, because I know that a higher Teacher than man is calling you." (Ellen G. White, *Signs of the Times*, Aug. 27, 1894)